

Sygn.akt III AUa 519/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 listopada 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Barbara Orechwa-Zawadzka (spr.)

Sędziowie: SA Dorota Elżbieta Zarzecka

SA Bożena Szponar - Jarocka

Protokolant: Magda Małgorzata Gołaszewska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 22 listopada 2016 r. w B.

sprawy z odwołania H. Z.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P.

o prawo do emerytury pomostowej

na skutek apelacji wnioskodawcy H. Z.

od wyroku Sądu Okręgowego w Ostrołęce III Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 14 marca 2016 r. sygn. akt III U 37/15

oddala apelację.

SSA Dorota Elżbieta Zarzecka SSA Barbara Orechwa-Zawadzka SSA Bożena Szponar – Jarocka

Sygn. akt III AUa 519/16

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P. decyzją z dnia 3 grudnia 2015 r. odmówi H. Z. prawa do emerytury pomostowej, gdyż nie udowodnił on pracy wykonywanej w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 3 ust.1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych.

Odwołanie od powyższej decyzji złożył H. Z.. W odwołaniu podniósł, że pracował w szczególnych warunkach po dniu 31.12.2008 r. w rozumieniu art. 3 ust.1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych w (...) S.A., a prace te wyszczególnione są w poz. 31 załącznika do tej ustawy.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie.

Sąd Okręgowy w Ostrołęce wyrokiem z dnia 14 marca 2016 r. oddalił odwołanie.

Sąd ten ustalił, że H. Z. urodził się (...) Od dnia 16.10.1989 r. do dnia 31.07.2014 r. pracował w (...) S.A. w O.. Dnia 18.07.2015 r. H. Z. złożył w ZUS wniosek o emeryturę pomostową. Organ rentowy uznał za udowodniony ogólny staż pracy w wymiarze 42 lata, 10 miesięcy i 21 dni. ZUS uznał także, że H. Z. pracował w szczególnych warunkach, o

których mowa w art. 32 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przez okres 17 lat, 5 miesięcy i 27 dni. Było to zatrudnienie w (...) Zjednoczeniu (...) od dnia 20.08.1971 r. do dnia 11.06.1972 r. oraz w (...) S.A. od dnia 16.10.1989 r. do dnia 31.12.2008 r. Organ rentowy nie uznał żadnego okresu jako pracy wykonywanej w szczególnych warunkach w rozumieniu art.3 ust.1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych.

Oceniając stan faktyczny sprawy Sąd Okręgowy wskazał, że warunki nabycia prawa do emerytury pomostowej ustawodawca określił w art. 4 i art. 49 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U z 2008 r., nr 237, poz. 1656). Odwołując się do treści tych przepisów Sąd Okręgowy wskazał, iż H. Z., aby otrzymać prawo do emerytury pomostowej:

- do dnia 01.01.2009 r. musiałby wykazać 15 lat pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS oraz po dniu 31.12.2008 r. przynajmniej 1 dzień pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 3 ust.1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych albo:

- do dnia 01.01.2009 r. musiałby wykazać 15 lat pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu art.3 ust.1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych.

Sąd Okręgowy podkreślił, że taką wykładnię przepisów potwierdził także Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 04.12.2013 r. II UK 159/13, LEX nr 1405231. Mając powyższe na względzie Sąd I instancji analizował w niniejszym postępowaniu, czy H. Z. pracował w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 3 ust.1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych.

Na tę okoliczność Sąd dopuścił dowód z zeznań świadków Z. K. i C. K., dokumentów znajdujących się w aktach osobowych z zatrudnienia w E. Elektrownie (...), opinii biegłej z zakresu BHP oraz zeznań odwołującego złożonych w charakterze strony.

Sąd pierwszej instancji wskazał, że z zeznań świadków oraz odwołującego wynikało, iż H. Z. pracował w grupie remontowo-budowlanej i wykonywał różnego rodzaju czynności związane z remontami ogólnobudowlanymi w pomieszczeniach administracyjnych, socjalnych, w obiektach elektrowni. Ponadto na zewnątrz H. Z. wykonywał prace remontowo-budowlane i konserwacyjne na drogach, na parkingach i chodnikach, przy ogrodzeniach. Były to zatem wszelkiego rodzaju prace remontowe-konserwacyjne. Odwołujący wykonywał także drobne remonty nawierzchni asfaltowych na terenie elektrowni, przy czym wykonywane one były kilka razy w roku przez kilka dni.

Sąd pierwszej instancji dał wiarę zeznaniom świadków oraz odwołującego. Świadek Z. K. był kierownikiem odwołującego, a świadek C. K. – pracował w tej samej brygadzie. Świadkowie mieli zatem wiedzę o charakterze pracy odwołującego w spornym okresie. Jednakże wbrew przekonaniu odwołującego, z zeznań tych nie wynika, aby była to praca wykonywana w szczególnych warunkach w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych. Zasadniczo treść zeznań odwołującego jest także zbieżna z zeznaniami świadków oraz z treścią dokumentów znajdujących się w aktach osobowych. Odwołujący po 2008 r. określany jest w dokumentacji osobowej jako robotnik budowlany-murarz-malarz-konserwator instalacji gospodarczych. Już takie określenie stanowiska znamionuje, że zajmował się wszelkimi robotami remontowymi. Tymczasem nie wszystkie prace mogły być zakwalifikowane jako prace wykonywane w szczególnych warunkach.

Biegła z zakresu BHP po analizie zakresu obowiązków przypisanych do odwołującemu stwierdziła, że ani przed 01.01.2009 r., ani po tej dacie praca H. Z. nie stanowiła pracy wykonywanej w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 3 ust.1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych. Biegła stwierdziła, że rodzaj wykonywanych przez odwołującego prac nie został ujęty w wykazie prac w szczególnych warunkach jak i w wykazie prac w szczególnym charakterze, stanowiących załącznik nr 1 i nr 2 do ustawy. Odnosząc się do poz.31 załącznika nr 1 wskazanej przez odwołującego, biegła stwierdziła, że zostały tam wymienione prace przy ręcznym układaniu na gorąco nawierzchni z mieszanek mineralno-bitumicznych. Biegła uznała, że odwołujący takiej pracy nie wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Były one wykonywane jedynie kilka razy w roku po kilka dni. W największym natężeniu tych prac, stanowiły

zaledwie 10% wszystkich prac wykonywanych przez odwołującego. Wobec powyższego brak było podstaw do zaliczenia pracy odwołującego do poz. 31 załącznika nr 1 ustawy pomostowej.

Sąd I instancji wskazał, że odwołujący przedłożył do ZUS świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach, z którego wynika, że jego praca w Elektrowni przed 01.01.2009 r. została zakwalifikowana z wykazu A, działu II (prace przy wytwarzaniu i przesyłaniu energii elektrycznej i ciepłej oraz przy montażu, remoncie i eksploatacji urządzeń elektroenergetycznych i ciepłych) oraz z wykazu A, działu XIV poz.17 (lakierowanie ręczne lub natryskowe – nie zhermetyzowane). Prace te nie są jednak wyszczególnione w załącznikach do ustawy o emeryturach pomostowych.

Dalej Sąd podkreślił, iż z materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie wynikało, że brak jest podstaw do zakwalifikowania pracy odwołującego do pracy wykonywanej w szczególnych warunkach w myśl ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Konieczne jest bowiem, aby taka praca była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Tymczasem z zeznań samego odwołującego wynikało, że jedynie sporadycznie wykonywał prace, które wyszczególnione są w wykazie A dziale II i dziale XIV poz.17 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 z późn. zm.). Zatem świadectwo pracy w szczególnych warunkach, w oparciu o które ZUS uznał tę pracę za wykonywaną w szczególnych warunkach, nie odzwierciedla rzeczywistego stanu rzeczy. Przy czym skoro w przedmiotowej sprawie brak jest podstaw do zaliczenia jakiegokolwiek okresu jako pracy wykonywanej w szczególnych warunkach wymienionej w załączniku przy emeryturze pomostowej – to zaliczenie tego okresu przez ZUS pozostaje bez znaczenia dla rozstrzygnięcia tej sprawy.

Pomijając tę okoliczność, Sąd pierwszej instancji podkreślił, że praca, która może być zakwalifikowana jako wykonywana w szczególnych warunkach na podstawie ustawy o emeryturach i rentach z FUS, nie jest pracą wykonywaną w szczególnych warunkach w świetle ustawy o emeryturze pomostowej. Taka sytuacja zachodzi w przypadku odwołującego. Nawet gdyby zachodziły podstawy do zakwalifikowania jego pracy z wykazu A, działu II lub XIV, poz. 17 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, to tego rodzaju prace nie są wymienione w załącznikach do ustawy o emeryturach pomostowych. Nie dają zatem uprawnień do przejścia na tę emeryturę.

Sąd Okręgowy na mocy art. 217 § 3 k.p.c. oddalił wniosek dowodowy pełnomocnika odwołującego o dopuszczenie dowodu z opinii innego biegłego z zakresu BHP, uznając, że sporne okoliczności zostały już dostatecznie wyjaśnione. Uzasadniając ten wniosek, pełnomocnik odwołującego argumentował, że biegła wbrew ustaleniom ZUS, nie uznała za pracę wykonywaną w szczególnych warunkach okresu przed 01.01.2009 r. Jak zostało to już powyżej wykazane – rozstrzygnięcie tej sprawy uzależnione było od ustalenia, czy H. Z. wykonywał pracę w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 3 ust.1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych, ale przez 15 lat przed dniem 31.12.2008 r. albo przynajmniej częściowo po dniu 31.12.2008 r. Z opinii jednoznacznie wynika, że brak jest możliwości zakwalifikowania jego pracy jako pracy w szczególnych warunkach w myśl powołanej ustawy. Sąd Okręgowy powyższe stanowisko w pełni podzielił.

Natomiast co do oceny biegłej, że praca odwołującego nie nosiła znamion pracy wykonywanej w szczególnych warunkach w rozumieniu ustawy o emeryturach i rentach z FUS, to Sąd I instancji w całości podzielił stanowisko biegłej. Z § 2 ust.1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wynika jednoznacznie, że okresami uzasadniającymi prawo do wcześniejszej emerytury, są okresy, w których praca w szczególnych warunkach była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku. Natomiast H. Z. wykonywał wszelkie prace remontowo-konserwujące i jedynie niektóre z tych prac mogłyby być zakwalifikowane do prac wykonywanych w szczególnych warunkach, o ile były wykonywane w pełnym wymiarze czasu pracy. Ponieważ jednak prace te wykonywane były sporadycznie (a nie stale jak wymaga tego rozporządzenie) zatem uniemożliwia to zakwalifikowanie tej pracy do wykonywanej w szczególnych warunkach, uprawniających do wcześniejszej emerytury. Dlatego w tym zakresie ocena dokonana przez biegłą jest w ocenie Sądu prawidłowa.

Wobec powyższego Sąd Okręgowy stwierdził, że H. Z. nie wykazał w niniejszym postępowaniu, że spełnił warunki do otrzymania emerytury pomostowej.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ §1 k.p.c. oddalił odwołanie.

Apelację od powyższego wyroku złożył wnioskodawca H. Z.. Zaskarżając wyrok w całości, zarzucił mu:

1. obrazę prawa materialnego, a mianowicie: art. 4 pkt 2 i 5 ustawy o emeryturach pomostowych przez jego błędną interpretację i uznanie, że określony nim staż (15 lat) dotyczy prac w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach pomostowych;

2. obrazę prawa procesowego:

- art. 217 § 1 k.p.c. przez bezzasadną odmowę przeprowadzenia dowodu z opinii innego biegłego z zakresu BHP;

- art. 233 § 1 k.p.c. przez dokonanie dowolnej oceny dowodów;

- art. 321 § 1 k.p.c. przez orzeczenie ponad żądanie.

Wskazując na powyższe zarzuty apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez ustalenie, że H. Z. nabył prawo do emerytury pomostowej lub uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Ostrołęce.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja wnioskodawcy nie jest zasadna.

Wbrew zawartym w niej zarzutom Sąd pierwszej instancji wyjaśnił wszystkie istotne okoliczności sprawy, przeprowadził wyczerpujące postępowanie dowodowe oraz dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych, które ocenił w granicach zasady swobodnej oceny dowodów i przy uwzględnieniu doświadczenia życiowego i zasad logicznego rozumowania w myśl art. 233 k.p.c. Sąd Apelacyjny przyjął za własne ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Okręgowy oraz podzielił rozważania prawne, rezygnując jednocześnie z ich ponownego szczegółowego przytaczania (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 1998 r. I PKN 339/98, OSNAPiUS 1999/24 poz. 776, wyrok z 22 lutego 2010 r. I UK 233/09, LEX nr 585720).

Analiza podnoszonych w apelacji zarzutów nakazuje w pierwszej kolejności rozważyć zarzuty natury procesowej, mają one bowiem bezpośredni wpływ na prawidłowość dokonanych przez Sąd pierwszej instancji ustaleń faktycznych. Wskazać zatem należy, że niezasadny jest zarzut naruszenia przez Sąd pierwszej instancji art. 233 § 1 k.p.c. Zgodnie bowiem z treścią art. 233 § 1 k.p.c., sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Dopuszczenie się obrazy art. 233 § 1 k.p.c. przez sąd może więc polegać albo na przekroczeniu granic swobody oceny albo też na niedokonaniu przez sąd wszechstronnego rozważania sprawy. Wbrew twierdzeniom skarżącego Sąd Okręgowy dokonał prawidłowej oceny zeznań świadków oraz odwołującego w konfrontacji z całym zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym, w tym opinią biegłej z zakresu BHP i dokumentacją pracowniczą. Wszystkie te dowody zostały przez Sąd Okręgowy przywołane i omówione w sposób obiektywny, rzetelny i wszechstronny. Zdaniem Sądu Apelacyjnego ocena materiału dowodowego została dokonana przez Sąd pierwszej instancji w sposób bezstronny, zgodnie z zasadami wiedzy i logicznego rozumowania oraz doświadczeniem życiowym.

Odnosząc się do kolejnego zarzutu natury procesowej, naruszenia art. 217 § 1 k.p.c., wyjaśnić należy, że Sąd pierwszej instancji - wbrew twierdzeniom skarżącego - nie miał obowiązku przeprowadzania dowodu z kolejnej opinii biegłego z zakresu BHP, skoro dysponował już dowodem z opinii biegłego z tej dziedziny. Podkreślenia wymaga, że wnioskowanie o przeprowadzenie nawet szczegółowo wskazywanych dowodów nie obliguje sądu rozpoznającego sprawę do uwzględnienia wszystkich wniosków. Istotna jest w tej kwestii analiza wszelkich okoliczności faktycznych,

które mają być tym dowodem wykazane. Skoro zatem na podstawie sporządzonej w sprawie opinii biegłej z zakresu BHP zostały wyjaśnione wszystkie istotne dla rozstrzygnięcia sprawy okoliczności, to zasadne było zakończenie postępowania dowodowego.

Na uwzględnienie nie zasługiwał też zarzut naruszenia art. 321 § 1 k.p.c. W myśl tego przepisu sąd nie może wyrokować co do przedmiotu, który nie był objęty żądaniem, ani zasądzać ponad żądanie. Zgodnie z utrwalonym orzecnictwem prawidłowe rozumienie art. 321 §1 k.p.c. w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych polega na orzekaniu przez ten Sąd w zakresie, w jakim wyznacza to przede wszystkim przedmiot zaskarżonej decyzji (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 1999 r., II UZ 52/99, OSNP 2000/15/601, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 października 2015 r., I UK 452/14, LEX nr 1816588) W rozpoznawanej sprawie przedmiotem zaskarżonej decyzji organu rentowego było prawo odwołującego do emerytury pomostowej, co oznacza, iż zakresem orzekania Sądu I instancji było ustalenie, czy odwołujący spełnił wszystkie przesłanki niezbędne do uzyskania tego świadczenia. W szczególności kwestię sporną stanowiło spełnienie warunku wymaganego stażu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze. Ponieważ ubezpieczony nie wykazał, iż faktycznie po dniu 31 grudnia 2008 r., wykonywał taką pracę (w rozumieniu art 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach i rentach), należało zbadać, czy nie zachodzą w niniejszej sprawie przesłanki do zastosowania art. 49 przywołanej ustawy. Zatem wbrew twierdzeniom apelacji Sąd Okręgowy miał prawo oceniać charakter pracy wykonywanej przez odwołującego przed 1 stycznia 2009 r.

Z przepisów ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (tekst jedn. Dz. U. z 2015 r., poz. 965) wynika, że osoba ubiegająca się o to prawo musi przede wszystkim legitymować się co najmniej 15 letnim okresem pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze. Zgodnie z art. 4 tej ustawy, prawo do emerytury pomostowej, z uwzględnieniem art. 5-12, przysługuje pracownikowi, który spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) urodził się po dniu 31 grudnia 1948 r.;
- 2) ma okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszący co najmniej 15 lat;
- 3) osiągnął wiek wynoszący co najmniej 55 lat dla kobiet i co najmniej 60 lat dla mężczyzn;
- 4) ma okres składkowy i nieskładkowy, ustalony na zasadach określonych w art. 5-9 i art. 11 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i co najmniej 25 lat dla mężczyzn;
- 5) przed dniem 1 stycznia 1999 r. wykonywał prace w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy pomostowej lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS;
- 6) po dniu 31 grudnia 2008 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy pomostowej;
- 7) nastąpiło rozwiązanie z nim stosunku pracy.

Wbrew twierdzeniom apelującego Sąd Okręgowy dokonał prawidłowej wykładni art. 4 ustawy o emeryturach pomostowych. Na mocy tego przepisu o emeryturę pomostową może więc ubiegać się osoba, która nie tylko ma łącznie 15 lat pracy w warunkach szczególnych, ale praca ta musiałaby być przez nią wykonywana we wskazanych okresach: 1) przed 1 stycznia 1999 r. - musiała to być praca w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS oraz 2) po 31 grudnia 2008 r. - musiała wykonywać pracę w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych. Zaznaczyć jednak należy, iż brak wykonywania pracy w warunkach szczególnych w rozumieniu ustawy pomostowej po 31 grudnia 2008 r. nie wyklucza definitywnie możliwości przyznania emerytury pomostowej, bowiem art. 49 tej ustawy umożliwia przyznanie tego świadczenia bez spełnienia ww. warunku. Przepis art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych zmienia bowiem wymagania konieczne do uzyskania emerytury pomostowej dla osób niespełniających warunku z art. 4 pkt 6 ustawy, zwalniając je z konieczności wykazania wykonywania po 31 grudnia 2008 r. pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i

3 tej ustawy, jednakże wprowadza w to miejsce wymaganie, aby ubiegający się o rozważane świadczenie spełniał w dniu wejścia w życie ustawy (1 stycznia 2009 r.) warunek posiadania co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3. Podkreślić trzeba, że określenie "okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3", zawarte w art. 49 pkt 3 ustawy o emeryturach pomostowych oznacza okres pracy wskazany w art. 3 ust. 1 i 3 tej ustawy, bez wliczania do niego okresów pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 32 i 33 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Zdaniem Sądu Apelacyjnego warunek ten został jasno wyrażony, wynika wprost z literalnego brzmienia art. 49 pkt 3 ustawy i jest zgodny z jej celem. Ponadto powyżej przedstawioną interpretację tego przepisu potwierdza również ugruntowane orzecznictwo, zgodnie z którym osoba ubiegająca się o emeryturę pomostową, która po dniu 31 grudnia 2008 r. nie kontynuuje pracy w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze i legitymuje się w związku z tym jedynie stażem pracy "szczególnej" według poprzednio obowiązujących przepisów, może nabyć prawo do tej emerytury jedynie wówczas, gdy dotychczasowy staż pracy można kwalifikować jako pracę w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia: 13 marca 2012 r., II UK 164/11, OSNP 2013 nr 5-6, poz. 62.; z dnia 22 lipca 2013 r., III UK 106/12, LEX nr 1555688, z dnia 4 grudnia 2013 r., II UK 159/13; LEX nr 1405231).

Organ rentowy uznał, że odwołujący na dzień 31.12.1998 r. posiada 17 lat, 5 miesięcy i 27 dni okresów pracy w warunkach szczególnych w rozumieniu ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, natomiast po 31 grudnia 2008 r. nie legitymuje się już żadnym okresem pracy w warunkach szczególnych w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych. Sąd pierwszej instancji, oceniając okresy zatrudnienia H. Z. w kontekście spełnienia przesłanek z art. 4 ustawy o emeryturach pomostowych co do zasady podzielił stanowisko organu rentowego o zaliczeniu odwołującemu oraz w (...) S.A. od dnia 16.10.1989 r. do dnia 31.12.2008 r. do stażu pracy w warunkach szczególnych. Nie zaliczył natomiast pozostałego okresu zatrudnienia w (...) S.A. (wnioskodawca pracował tam do 31.07.2014 r.), gdyż praca odwołującego nie spełniała wymogów pracy w szczególnych warunkach wymienionych w załączniku nr 1 i 2 do ustawy z 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych, w tym wymienionej w poz. 31 załącznika nr 1 (prace przy ręcznym układaniu na gorąco nawierzchni z mieszanek mineralno-bitumicznych). W tych okolicznościach trafnie Sąd Okręgowy rozważał spełnienie przez odwołującego przesłanek z art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych.

Oceniając zasadność rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego w tym zakresie podkreślić należy, iż odwołujący nie przedstawił świadectwa pracy w warunkach szczególnych co do okresu pracy po dniu 31 grudnia 2008 r. Przedłożone do akt organu rentowego świadectwo pracy wystawione przez (...) S.A. w O. w dniu 16.04.2014 r. (k. 11 akt ZUS), następnie sprostowane w toku postępowania administracyjnego w dniu 31.07.2014 r. (k. 33 akt ZUS) wskazywało, iż wnioskodawca w okresie od 16.10.1989 r. do 30.09.1991 r., od 1.01.1991 do 30.09.2003 r. oraz od 1.10. 2003 r. do 31.12.2008 r. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy świadczył prace w szczególnych warunkach przy wytwarzaniu, przesyłaniu energii elektrycznej i ciepłej oraz montażu, remoncie i eksploatacji urządzeń elektroenergetycznych i ciepłych (Wykaz A Dział II) oraz prace zakwalifikowane jako lakierowanie ręczne, natryskowe - nie zhermetyzowane (Wykaz A Dział XIV poz.17). Z kolei ze świadectwa pracy z dnia 31.07.2014 r. wynikało, iż wnioskodawca w okresie od 16.10.1989 r. do 31.07.2014 r. zatrudniony był w ww. przedsiębiorstwie na stanowisku: robotnik budowlany, robotnik budowlany- malarz-murarz, robotnik budowlany-murarz-malarz-konserwator instalacji gospodarczych, a ostatnio laborant ruchowy (k. 31 akt ZUS). Mając jednak na względzie utrwaloną w orzecznictwie zasadę, iż charakter pracy na potrzeby ustalenia uprawnienia do świadczenia emerytalnego można udowodniać wszelkimi możliwymi środkami dowodowymi, Sąd Okręgowy na okoliczność charakteru pracy wykonywanej przez H. Z. do 01.01.2009 r. jak i po dniu 01.01.2009 r. przeprowadził dowody z zeznań świadków Z. K. i C. K., zeznań odwołującego i opinii biegłej z zakresu BHP. Świadkowie potwierdzili, że wnioskodawca pracował w grupie remontowo-budowlanej i wykonywał różnego rodzaju czynności związane z remontami ogólnobudowlanymi w pomieszczeniach administracyjnych, socjalnych, w obiektach elektrowni oraz na zewnątrz wykonywał prace remontowo-budowlane i konserwacyjne na drogach, na parkingach i chodnikach, przy ogrodzeniach. Odwołujący wykonywał także drobne remonty nawierzchni asfaltowych na terenie elektrowni. Z kolei z opinii biegłej z zakresu BHP wynikało, że ani przed 01.01.2009 r., ani po tej dacie praca

H. Z. w ww. przedsiębiorstwie nie stanowiła pracy wykonywanej w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 3 ust.1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, całokształt zebranych dowodów, w tym zeznania świadków i wnioskodawcy, dokumentacja pracownicza oraz opinia biegłej z zakresu BHP wskazuje, iż wnioskodawca legitymuje się wymaganym okresem pracy w warunkach szczególnych, ale w rozumieniu dotychczasowych przepisów (przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS), a nie w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych. Zdaniem Sądu Apelacyjnego Sąd Okręgowy prawidłowo uznał, że do dnia 31.12.2008 r. wnioskodawca zatrudniony w (...) S.A. w O. nie pracował w warunkach szczególnych w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach pomostowych. W spornym okresie wnioskodawca świadczył pracę jako robotnik budowlany, robotnik budowlany-malarz-murarz, robotnik budowlany-murarz-malarz-konserwator instalacji gospodarczych. Jakkolwiek więc na gruncie przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, a konkretnie wykazu A dział II oraz dział XIV poz.17 tego wykazu, praca wnioskodawcy została przez pracodawcę uznana za świadczoną w warunkach szczególnych, to należy mieć na względzie, że tylko część stanowisk pracy wykazanych w powyższym rozporządzeniu, została uwzględniona przez ustawodawcę w załącznikach do ustawy o emeryturach pomostowych i na jej potrzeby.

Zwrócić należy uwagę na to, że przepisy ustawy o emeryturach pomostowych odróżniają pojęcie pracy w warunkach szczególnych uregulowanej ustawą o emeryturach i rentach z FUS od pracy w warunkach szczególnych w rozumieniu ustawy pomostowej. Wynika to stąd, że w obu ustawach prace te zostały zdefiniowane odmiennie i katalog tych prac jest różny. Na gruncie ustawy o emeryturach i rentach z FUS za pracę w warunkach szczególnych uznawane są prace wymienione w Wykazie A załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, wykonywane stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Z kolei przepisy ustawy o emeryturach pomostowych znacznie zawęziły rozumienie pojęcia pracy w warunkach szczególnych i tym samym wykaz stanowisk uznawanych za pracę w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze. Celem ustawy o emeryturach pomostowych było bowiem ograniczenie kręgu osób uprawnionych do wcześniejszego zakończenia aktywności zawodowej, połączonego z nabyciem prawa do emerytury. Nie ma więc podstaw do tego, żeby przeprowadzić wykładnię rozszerzającą, zaliczając prace niewymienione w ustawie o emeryturach pomostowych, jako umożliwiające wcześniejsze zakończenie aktywności zawodowej (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 września 2012 r. w sprawie o sygn. I UK 164/12). Z tych też przyczyn, pracy świadczonej przez H. Z. w spornym okresie przed 31 grudnia 2008 r. nie można było uznać za pracę w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego Sąd Okręgowy prawidłowo stwierdził, iż H. Z. nie wykazał, iż po dniu 31 grudnia 2008 r. do momentu rozwiązania umowy o pracę (31.07.2014 r.) świadczył przez jakiś okres pracę w pełnym wymiarze czasu pracy w warunkach szczególnych w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych. Sąd Apelacyjny nie neguje faktu, że wnioskodawca w ww. okresie kilka razy w ciągu roku wykonywał drobne remonty nawierzchni asfaltowych na terenie elektrowni, które to czynności można byłoby zakwalifikować jako prace w warunkach szczególnych w rozumieniu ustawy pomostowej. Jednak jak potwierdza to zgromadzony w sprawie materiał dowodowy w postaci zeznań świadków jak i samego odwołującego, czynności te były sporadyczne i krótkotrwałe, a więc stanowiły jedynie znikomą część powierzonych mu obowiązków i nie były wykonywane w pełnym wymiarze czasu pracy. Powyższe stanowisko w pełni koresponduje z oceną biegłej z zakresu BHP, która uznała, że czynności te w największym natężeniu tych prac, stanowiły zaledwie 10% wszystkich prac wykonywanych przez odwołującego. Zaznaczyć należy, że generalnie pojęcie pracy wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy nie uległo modyfikacji w stosunku do rozumienia tego pojęcia, które obowiązywało do 31 grudnia 2008 r. Zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 1.06.2010 r., (...) 21/10, LEX nr 619638 dla oceny, czy pracownik pracował w szczególnych warunkach, nie ma istotnego znaczenia nazwa zajmowanego przez niego stanowiska, tylko rodzaj powierzonej mu pracy. Praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w

warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze. W myśl art. 3 ust. 4 ustawy o emeryturach pomostowych, dodatkowym wymaganiem pozwalającym na uznanie wykonywania przez pracownika prac, o których mowa w art. 3 ust. 1, jest również ich wykonywanie w pełnym wymiarze czasu pracy. Wymaganie to jest związane z czasem narażenia pracownika na wpływ czynników ryzyka wymienionych w tym ostatnim przepisie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 lipca 2013 r., III UK 106/12, LEX nr 1555688). Z orzecznictwa Sądu Najwyższego i sądów apelacyjnych wynika, że w przypadku jednoczesnego wykonywania pracy w warunkach szczególnych z pracą niezaliczaną do prac w warunkach szczególnych, nawet jeżeli stosunek tych prac jest nieproporcjonalnie wysoki na korzyść tych pierwszych, to niemożliwe jest uznanie danego okresu za okres pracy w warunkach szczególnych, bowiem praca w takim charakterze nie jest wówczas wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Również w wyroku z dnia 22 lipca 2013 r., III UK 106/12, Sąd Najwyższy stwierdził, że w art. 3 ust. 4 ustawy o emeryturach pomostowych chodzi o wymiar czasu pracy faktycznie wykonywanej w narażeniu na czynniki ryzyka określone w art. 3 ust. 1 tej ustawy, które powodują, że dane prace są pracami wykonywanymi w szczególnych warunkach. Dlatego dla uznania, że praca jest wykonywana w szczególnych warunkach, niezbędne jest jej rzeczywiste wykonywanie w pełnym wymiarze czasu pracy, to jest codziennie i przez całą przewidzianą dla pracownika dniówkę roboczą. Zatem w przypadku ubiegania się o emeryturę pomostową nie jest wystarczające wykazanie, iż wnioskodawca jako jedno z wykonywanych czynności w ramach jednego stosunku pracy, wykonywał prace w warunkach szkodliwych dla zdrowia. W każdym przypadku praca w warunkach szczególnych musi być wykonywana w pełnym wymiarze czasu pracy. Wbrew twierdzeniom apelującego, jak wykazało postępowanie dowodowe, warunek ten w przypadku H. Z. nie został spełniony.

Mając na uwadze powyższe zdaniem Sądu Apelacyjnego wnioskodawca nie spełnił warunków do przyznania prawa do emerytury pomostowej, zarówno na mocy art. 4 ustawy o emeryturach pomostowych, jak też w oparciu o art. 49 powyższej ustawy. Wnioskodawca po 31 grudnia 2008 r. nie wykonywał bowiem prac w pełnym wymiarze czasu pracy w warunkach szczególnych, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy pomostowej, zaś na datę 1.01.2009 r. nie wykazał 15-letniego okresu pracy w warunkach szczególnych, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy pomostowej.

Z tych powodów Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację.

SSA Dorota Elżbieta Zarzecka SSA Barbara Orechwa-Zawadzka SSA Bożena Szponar – Jarocka